

ТВОРЧИЙ ЦЕНТР ТЦК

ОЦІНКА СОЦІАЛЬНОГО ТА ЕКОНОМІЧНОГО ВНЕСКУ БЛАГОДІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ УКРАЇНИ В ЕКОНОМІКУ КРАЇНИ

Автори:

Ляпін Дмитро Вадимович, к.т.н., заслужений економіст України, голова Інституту власності і свободи

Паливода Любов, PhD в державному управлінні (США), Президент Творчого центру ТЦК

© Дмитро Ляпін, 2013

© Любов Паливода, 2013

Київ, 2013

ЗМІСТ

Список таблиць

Список рисунків

РЕЗЮМЕ

ВСТУП

КОНЦЕПЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Стан розвитку неприбуткового сектору економіки України за 2010-2012 роки

ДОДАТКИ

Додаток 1. Лист-запит до Міністерства доходів і зборів України

Додаток 2. Таблиця даних від Міністерства доходів і зборів України (витяг)

СПИСОК ТАБЛИЦЬ

Таблиця 2-1.....	9
Таблиця 2-2.....	9
Таблиця 2-3.....	10
Таблиця 3-1.....	Ошибка! Закладка не определена.

СПИСОК РИСУНКІВ

Рис. 2.1. Кількість благодійних організацій в Україні у 2010-2012 роках та темпи їх змін	12
Рис. 2.2. Кількість благодійних організацій по областях України за період 2010-2012 років.	12
Рис. 2.3. Кількість благодійних організацій по областях України за період 2010-2012 років (за виключенням м. Києва).....	13
Рис. 2.4. Темпи змін кількості благодійних організацій по областях України в 2010-2012 роках до попереднього року	13
Рис. 2.5. Кількість благодійних організацій по областях України в 2010-2012 роках на 1000 середньорічної кількості населення, одиниць.....	14
Рис. 2.6. Порівняння кількості суб'єктів ЄДРПОУ та кількості благодійних організацій (умовно збільшено у 100 разів) за областями України на 1000 середньорічного населення станом за 2012 рік	15
Рис. 2.7. Річні доходи благодійних організацій за 2010-2012 роки (млн.грн.) та темпи їх змін до попереднього року (%).....	15
Рис. 2.8. Річні абсолютні доходи благодійних організацій по областях України, млн. грн.....	16
Рис. 2.9. Річні абсолютні доходи благодійних організацій по областях України за виключенням м.Києва, млн. грн.....	16
Рис. 2.10. Річні доходи благодійних організацій по областях України на 1000 середньорічного населення, тис. грн.	17
Рис. 2.11. Річні доходи благодійних організацій по областях України на 1000 середньорічного населення за виключенням м.Києва, тис. грн.....	17
Рис. 2.12. Темпи змін річних доходів благодійних організацій по областях України до попереднього року, %	18
Рис. 2.13. Річні витрати благодійних організацій за 2010-2012 роки (млн.грн.) на проведення основної діяльності та темпи їх змін до попереднього року (%).....	18
Рис. 2.14. Річні витрати благодійних організацій за 2010-2012 роки (млн.грн.) на проведення благодійної діяльності та темпи їх змін до попереднього року (%).....	19
Рис. 2.15. Річні абсолютні витрати благодійних організацій по областях України за 2010-2012 роки на проведення основної діяльності (млн.грн.).....	19
Рис. 2.16. Річні абсолютні витрати благодійних організацій по областях України (за винятком м.Києва) за 2010-2012 роки на проведення основної діяльності (млн.грн.).....	20
Рис. 2.17. Витрати благодійних організацій на основну діяльність на 1'000 населення по областях України, тис.грн.	20
Рис. 2.18. Витрати благодійних організацій на основну діяльність на 1'000 населення по областях України за виключенням м.Києва, тис. грн.	21

РЕЗЮМЕ

Важливим викликом останнього часу є не лише оцінка вкладу та цінності благодійних організацій, але і розробка ефективного інструменту для проведення такого аналізу. Проведення досліджень такого типу пов'язано як з методологічними, так і фінансовими викликами. Це і диктує наявність обмеженого числа досліджень, які торкаються питань соціальної та економічної цінності діяльності благодійних організацій. Необхідно зауважити, що проведені дослідження не торкаються всього сектору, а сфокусовані на певних сегментах та організаціях благодійного сектору.

Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що доля благодійних організацій до ВВП України складає 0.73% (за даними Державної служби статистики України), і ця частка за останні роки демонструє тенденцію падіння (з 1% у 2008 році). З одного боку це демонструє, що сектор благодійних організацій в основному сформовано і він справляє відносно чутливий вплив на національну економіку. З іншого боку ці показники показують, що недержавні постачальники суспільно значущих послуг практично не залучаються до реалізації державних (муніципальних) замовлень.

Відповідно до інформації Державної служби статистики України «Результати діяльності громадських організацій в Україні за 2012 рік»¹ **надходження від благодійності** склали 1.6 млрд. грн. або 44.6% від загальної суми коштів для фінансування діяльності громадських організацій. Наявні кошти використані громадськими організаціями у 2012р. на 90.5%; залишок становив 351.1 млн. грн. Найбільшу питому вагу у структурі використання коштів громадськими організаціями займали: матеріальні витрати та оплата послуг – 27.6% або 921.7 млн. грн., оплата праці – 25.9% або 867.2 млн. грн., витрати на благодійну діяльність -20.9% або 699.5 млн. грн.

Темпи змін **кількості організацій** склали, відповідно, 17.5% у 2011 році та -7.3% (у відсотках до попереднього року). Абсолютна кількість благодійних організацій по областях України суттєвим чином різнилась: від 1519 організацій у 2012 році у м. Києві до 92 організацій у 2012 році у Чернівецькій області.

Щодо **річних доходів** благодійних організацій України, то дані Міністерства доходів і зборів України показують, що за період з 2010 по 2012 рік річні доходи благодійних організацій України наблизились до 5 млрд. грн. і становлять 4732.8 млн. грн., з короткостроковим зменшенням на 4% у 2011 році відносно 2010 року з 4.5 млрд. грн. до 4.3 млрд. грн. та ростом біля 11% за період 2011-2012 роки до 4.7 млрд. Грн

Річні витрати благодійних організацій України на проведення основної діяльності, за даними Міністерства доходів і зборів України, за період 2010-2012 рр. становили, відповідно, 4011.8 млн. грн. у 2010 році, 3787.9 млн. грн. у 2011 році та 4258.2 млн. грн. у 2012 році. Це становить, відповідно, 93.6%, 91.5% та 91.8% від річного доходу благодійних організацій за відповідні роки.

Протягом 2010-2012 років щорічні темпи змін в частині витрат на проведення благодійної діяльності практично подвоїлись з 6.5% у 2011 році (до 2010 року) до 13.7% у 2012 році (до 2011 року).

Показники розвитку сектору благодійних організацій **по областях** України демонструють значну різницю між областями. В вимірі показників на 1000 населення лідером по кількості благодійних організацій, розміру річного доходу та витрат на основну діяльність виступає

¹ Державна служба статистики України, експрес-випуск «Результати діяльності громадських організацій в Україні за 2012 рік» №05.6-11/53 від 04.06.2013р.

столиця України – м.Київ. На другому місці група з 3-х учасників – Донецька, Дніпропетровська області та м.Севастополь.

Представлена у звіті методика оцінки соціального та економічного внеску благодійних організацій України в економіку країни (далі – методика МСFEU) та відповідний індекс розроблена як комплексна (комполитна) методика та базується на базі сучасного світового та вітчизняного методологічного досвіду.

Розвиток благодійного сектору та його роль в економіці країни залежить від низки політичних, економічних, соціальних та культурних факторів, у тому числі часто взаємопов'язаних між собою, що описується теорією складних систем. Це з одного боку визначає складність структури методики та неможливість виокремлення одного чи декількох ключових факторів, а з іншого боку складність структури визначає актуальність широкого охопту показників для компактного їх представлення задля наочності та простоти сприйняття комплексної оцінки стану соціального та економічного внеску благодійних організацій в економіку країни.

При розробці Методики оцінки соціального та економічного внеску благодійних організацій України в економіку країни було прийнято базовий постулат, що ця оцінка з одного боку має розглядатись як комплексна оцінка стану розвитку благодійного сектору в Україні, а з іншого боку оцінка має надати додаткову інформацію до основного переліку існуючих макроекономічних статистичних показників, що може бути використано при оцінці та розробці пропозицій по вдосконаленню державної політики щодо сфери благодійництва. При цьому було прийнято за доцільне розглядати методику МСFEU як для оцінки соціального та економічного внеску благодійних організацій України в економіку України в цілому, так і до окремих її регіонів, з метою порівняння регіональних особливостей.

Побудова Методики оцінки соціального та економічного внеску благодійних організацій України в економіку країни МСFEU здійснена з позиції оцінки державної політики щодо некомерційного сектору, тобто оцінці тих стимулів та бар'єрів, які розглядаються учасниками третього сектору як такі, що заважають здійснювати основну діяльність і зменшення яких має призвести до зменшення ризиків та відповідного покращання ситуації та розвитку некомерційного сектору.

ВСТУП

У період зростання благодійності та підвищеної уваги, яка привертається до неї не лише організаціями, покликаними займатись благодійністю за своєю місією діяльності, але і зірками естради та політиками, відомими спортсменами та представниками влади, важливим питанням є ефективність благодійної діяльності. В усьому світі благодійність розглядається як діяльність, яка може не лише покращити життя нужденних, але і як можливість суттєво впливати на життя людей та добробут громад. Тому нагальним питанням є знайти відповідь на питання: **якою є соціальна та економічна цінність благодійних організацій України?**

Важливість отримання такої відповіді полягає не лише в тому, щоб спонукати більш заможних ділитись з менш успішними, але і в тому, щоб зрозуміти, якою є доля «непомітного» сектору благодійних організацій України у ВВП країни; яким є вплив благодійних внесків на тих, хто їх отримує; яку долю соціального та економічного благополуччя створюють благодійні організації; та наскільки виправданим є звільнення від податків організацій, що отримують благодійні пожертви та надають благодійну допомогу.

Сектор благодійних організацій має скритий соціальний та економічний потенціал, який необхідно не лише використовувати, але і розуміти як його найкраще і найефективніше використати. Дане дослідження є першим кроком до розуміння соціального та економічного вкладу сектору благодійності та організацій в економіку України.

Даний звіт складається з двох частин. В першій частині надано загальну концепцію оцінки соціального та економічного внеску сектору благодійних організацій в економіку України. Друга частина звіту складається з двох підрозділів. У першому підрозділі представлено економічний аналіз внеску благодійних організацій України за останні роки. У другому підрозділі наведена розроблена методика оцінки соціального та економічного внеску, яка базується на базі сучасного світового та вітчизняного методологічного досвіду.

КОНЦЕПЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Не дивлячись на довге існування благодійності в її різних формах, відомо не так багато спроб оцінити її ефективність та вплив. Це пов'язано не лише з тим фактом, що визначення самого терміну «благодійність» є різним у різних країнах, але і тим, що благодійністю займається чи, потенційно, може займатись кожний, навіть не усвідомлюючи цього. Оскільки, формально, благодійною діяльністю займаються організації, що юридично зареєстровані та визнані державною владою такими, що мають право цим займатись, перш за все, важливо оцінити соціальну та економічну «вартість» та цінність цих організацій. Тому цільовою групою даного дослідження є благодійні організації (в усіх їх різноманітні назв як то фонд, фундація, установа, інституція тощо), зареєстрованих чи перереєстрованих в Україні відповідно до Закону України «Про благодійність та благодійні організації».

Для оцінки економічної вартості благодійних організацій використовуються статистичні дані щодо річних доходів та витрат, кількість співробітників та суми сплачених податків тощо, отримані з державних органів влади таких як Державна податкова адміністрація, пенсійний фонд, Державного департаменту статистики, Міністерства юстиції, Національного банку України тощо. Для отримання як більш повної картини, так і динаміки та тенденцій розвитку сектору благодійних організацій, планується порівнювати згадані вище дані за декілька останніх років.

Соціальну та економічну цінність благодійних організацій можна оцінити по-різному. По-перше, через визначення долі благодійних організацій в ВВП України. Або розробку комплексного підходу до оцінки внеску сектору благодійних організацій в соціальне та економічне забезпечення країни.

Для перевірки достовірності отриманих даних аналізу, вони будуть розглянуті у світлі подібних досліджень інших країн.

МЕТОДОЛОГІЯ

Метою даного дослідження є оцінка соціальної та економічної цінності благодійних організацій України.

Завданнями дослідження є наступні:

1. Оцінити економічний вклад благодійних організацій України та тенденцію останніх років;
2. Розробити методикку оцінки соціального та економічного вкладу благодійних організацій України;

Предметом дослідження є благодійні організації України. **Об'єктом** дослідження є соціальна та економічна цінність благодійних організацій України.

Гіпотези

- 1.1. Економічний вклад благодійних організацій України становить більше 1% ВВП країни
- 1.2. Річний економічний вклад благодійних організацій України зростає
- 1.3. Річні доходи благодійних організацій України зростають
- 1.4. Витрати на річні програми благодійних організацій України зростають

Вибірка

Для оцінки економічного вкладу благодійних організацій України будуть використовувались дані щодо діяльності всіх благодійних організацій України, які подають звіти. Ці дані були отримані від Державних органів влади, які уповноважені збирати інформацію про діяльність

благодійних організацій (наприклад, Державна податкова адміністрація, Департамент статистики тощо).

Збір даних та інструментарій

Дані, необхідні для оцінки та економічного вкладу сектору благодійних організацій та перевірки гіпотез були отримані на запити до відповідних державних органів влади.

Методи

При проведенні дослідження були використовуватись різноманітні методи, такі як аналіз літератури, документів, матеріалів, програм, фінансових показників; проведення інтерв'ю з державними службовцями тощо.

Обмеження дослідження

Важливо зауважити, що при проведенні дослідження дослідники стикнулись з рядом перешкод, які значно сповільнили темп проведення дослідження і не дали можливість опробувати розроблену методику оцінки соціального та економічного внеску. По-перше, це обмежений час на проведення дослідження. Необхідність конкурсного відбору експерта з економічного аналізу дещо відтягнуло початок дослідження. По-друге, відповідей державних органів влади на запити щодо надання статистичних даних від ТЦК не було отримано, тому прийшлося діяти через народного депутата України. Але і в цьому випадку відповіді надійшли невчасно. Розробка методики теж зайняла більше часу, ніж очікувалось.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Стан розвитку неприбуткового сектору економіки України за 2010-2012 роки

Основні макроекономічні результати розвитку неприбуткового сектору України вимірюються Державною службою статистики України в рамках визначення щорічного Валового Внутрішнього Продукту. ВВП України у 2012 році в цілому склав:

Таблиця 0-1

Валовий внутрішній продукт України у 2012 році (у фактичних цінах)

	I квартал	II квартал	III квартал	IV квартал	У цілому за рік
Валовий внутрішній продукт, млрд.грн.	293.493	349.212	387.620	378.564	1'408.889

Частка некомерційних організацій у ВВП України, відповідно до даних структури ВВП з розділу методу кінцевого використання, становить:

Таблиця 0-2

Частка в ВВП України некомерційних організацій у 2012 році

	I квартал	II квартал	III квартал	IV квартал	У цілому за рік
Валовий внутрішній продукт некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства, млрд.грн.	2.543	2.563	2.547	2.592	10.245
Частка в ВВП, %	0.87%	0.73%	0.66%	0.68%	0.73%

Таким чином частка в ВВП України некомерційних організацій за результатами 2012 року складає менше одного відсотка. Проте слід відмітити негативну динаміку цього показника за останні роки та квартальну тенденцію до падіння.

Останніми роками в світі посилюється намагання більш точно визначити вклад благодійного сектору до ВВП країни. Цьому присвячено низку досліджень, а провідною організацією виступає The Johns Hopkins Center for Civil Society Studies, яка за окремими оцінками є провідним джерелом новаторських досліджень і знань про некомерційний сектор, соціальне інвестування, а також інструменти управління некомерційних організацій. Працюючи у співпраці з урядами та міжнародними організаціями, інвесторами та колегами по всьому світу, The Johns Hopkins Center for Civil Society Studies просуває знання сектору некомерційних організацій, щоб зміцнити і мобілізувати можливості та ресурси громадських та некомерційних організацій та всього некомерційного сектора для вирішення складних завдань змін обличчя сучасного світу. Одним з елементів кількісного дослідження ролі благодійних організацій у ВВП країни The Johns Hopkins Center for Civil Society Studies розглядає запровадження у національній статистиці концепції допоміжних рахунків в Системі Національних Рахунків, що знайшло відображення в керівних матеріалах ООН². Останніми роками ця концепція запроваджується рядом країн світу. Одним з прикладів країн-членів СНД став досвід Киргизстану³, який у 2010 році здійснив публікацію на тему впровадження сателітних рахунків в Системі Національних Рахунків. Публікація була підготовлена в результаті спільної роботи Національного статистичного комітету Киргизької Республіки з The Johns Hopkins Center for Civil Society Studies і офісом Програми Волонтерів ООН в Киргизстані в рамках проекту щодо застосування «Керівництва

² ООН, Руководство по некоммерческим организациям в Системе национальных счетов, 2006, ST/ESA/STAT/SER.F/91 - 376 с., http://www.un.org/ru/publications/pdfs/nonprofit_organizations_in_national_accounts_2006_rus.pdf

³ Некоммерческие организации в Кыргызской Республике. Специальная публикация / Национальный статистический комитет Кыргызской Республики, Отдел национальных счетов, Бишкек. 2010. - 92 с.

ООН некомерційним організаціям в Системі національних рахунків» в Киргизстані. Основна мета проекту в Киргизстані - впровадження допоміжного (сателітного) рахунку по некомерційним організаціям, що дозволяє національним статистичним органам документувати і систематизувати оцінку, структуру, фінансування і роль некомерційних, або громадських та волонтерських організацій у розвитку країни, для подальшого порівняння даного внеску в країні та інших країнах світу. В Україні робота по розробці і запровадженню допоміжних (сателітних) рахунків в Системі Національних Рахунків для оцінки ролі некомерційного і, зокрема, благодійного сектору станом на середину 20-13 року лише розпочалась і ще рано очікувати на результати.

Відповідно до інформації Державної служби статистики України «Результати діяльності громадських організацій в Україні за 2012 рік»⁴ про результати своєї діяльності за 2012 рік органам державної служби статистики прозвітувало 25297 центральних органів громадських організацій (на 8% більше, ніж у 2011р.), що складає 39.7% від загальної кількості центральних органів громадських організацій, що були легалізовані органами реєстрації (зростання порівняно з 2011р. на 12.5 в.п.). Інші не були знайдені за реєстраційними адресами і додаткові відомості про їхнє розташування не відомі. Загальна кількість членів на обліку громадських організацій, які подали звіти, нараховує 36,3 млн. осіб⁵, з них 7.4 млн. (20,3% від загальної кількості) - члени, що перебували на обліку центральних органів. У 2012р. громадськими організаціями усіх рівнів було проведено 608.4 тис. масових заходів (у 2011р. - 467.9 тис. заходів). Найбільша питома вага у структурі масових заходів припадала на з'їзди, конференції, збори - 25.1% або 152.4 тис. заходів, та лекції (зустрічі) -23.3% або 140.9 тис. заходів. Для своєї діяльності громадськими організаціями у 2012р. з різних джерел було отримано 3,7 млрд. грн. (на 9,6% більше, ніж у 2011р.). Надходження від благодійності склали 1.6 млрд. грн. або 44.6% від загальної суми коштів для фінансування діяльності громадських організацій. Наявні кошти використані громадськими організаціями у 2012р. на 90.5%; залишок становив 351.1 млн. грн. Найбільшу питому вагу у структурі використання коштів громадськими організаціями займали: матеріальні витрати та оплата послуг - 27.6% або 921.7 млн. грн., оплата праці - 25.9% або 867.2 млн. грн., витрати на благодійну діяльність -20.9% або 699.5 млн. грн. (Таблиця 0-3).

Таблиця 0-3

Результати діяльності громадських організацій України за 2012 рік

	Центральні	у тому числі мають статус			Місцеві осередки
		Міжнародний	Всеукраїнський	місцевий	
Кількість громадських організацій	25297	163	638	24496	134165
Кількість членів на обліку громадської організації, осіб	7366417	19137	1225003	6122277	28897495
Кількість колективних членів-організацій	38936	372	9678	28886	17657
Кількість працівників спискового складу апарату, осіб	12593	470	2073	10050	21949
Кількість підприємств, установ, організацій, заснованих та створених громадськими організаціями	1661	23	724	914	1049

⁴ Державна служба статистики України, експрес-випуск «Результати діяльності громадських організацій в Україні за 2012 рік» №05.6-11/53 від 04.06.2013р.

⁵ Слід пояснити, що мова йде про інформацію кількість громадян, які знаходяться «на обліку» у громадських організаціях, що була повідомлена самими громадськими організаціями. Так як не вимагається документальне підтвердження членства і громадських організаціях при наданні звітних даних, то ця інформація має високий рівень «шуму» і має використовуватись як орієнтовна. Це є класичним прикладом так званих «м'яких даних» в композитних індексах.

ОЦІНКА СОЦІАЛЬНОГО ТА ЕКОНОМІЧНОГО ВНЕСКУ БЛАГОДІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

	у тому числі мають статус				
	Центральні	Міжнародний	Всеукраїнський	місцевий	Місцеві осередки
для виконання статутних цілей					
Кількість друкованих органів	158	6	50	102	11
Проведено:					
масових заходів мітингів, демонстрацій	6360	280	561	5519	7787
виставок	9134	90	387	8657	7881
з'їздів, конференцій, зборів	45806	439	1755	43612	106639
заходів по залученню коштів	10677	419	932	9326	5027
лекцій (зустрічей)	95161	7669	5660	81832	45767
семінарів	26448	1080	1935	23433	15188
інших масових заходів	105182	3197	2891	99094	121389
Надійшло коштів, усього, тис.грн.	2517152.7	355700.9	764239.1	1397213	1177442
у тому числі з державного бюджету	159433.5	1318.3	109612.2	48503	131430.5
від членських внесків	347392.1	3265.4	52158.8	291967.9	186247.9
від благодійності	1558606.7	328528.7	393250.5	836827.5	87984.2
з них					
від підприємств та організацій України	560177.2	7260.9	144409	408507.3	68860.1
від громадян України	129168	5698.8	7917.5	115551.7	14840.1
від нерезидентів	869261.5	315569	240924	312768.5	4284
від господарської діяльності підприємств, установ, організацій, заснованих та створених громадськими організаціями для виконання статутних цілей	60641.1	1015.4	30486	29139.7	543418.7
з інших джерел	391079.3	21573.1	178731.6	190774.6	228360.7
з них					
кредити, отримані від банків та інших фінансових установ	83.4	0.4	26.1	56.9	241
проценти за кредити надані	4128.7	3.5	8	4117.2	0
Використано коштів, усього, тис.грн.	2230032.4	346205.3	607951.8	1275875	1113466
у тому числі податки та обов'язкові платежі	126763.3	5477.7	35269.9	86015.7	103645.4
оплата праці	326329.1	12659.8	113133.6	200535.7	540868
витрати на соціальну допомогу	39374.1	5118.9	4997.7	29257.5	76998.2
матеріальні витрати та оплата послуг	690466.9	17425.2	261517.9	411523.8	231268.6
капітальні вкладення	56851.9	186.3	27737.5	28928.1	13809.4
капітальний ремонт	45929.8	438	13231.2	32260.6	12846.1
на благодійну діяльність	649799.5	302522.5	41618.1	305658.9	49726
інше використання коштів	294518	2376.9	110445.9	181695.2	84303.9
з них проценти, сплачені за отримані кредити	429.6	0	1.7	427.9	23.8

З метою уточнення показників стану розвитку неприбуткового сектору економіки України до Міністерства доходів і зборів України (додаток 1) було направлено запит щодо надання

необхідної інформації. Відповідно до результатів обробки та аналізу інформації, що була отримана у відповіді від Міністерства доходів і зборів України, основні показники розвитку неприбуткового сектору в Україні за результатами 2010-2012 років (в частині благодійних організацій), наступні.

Рис. 0.1. Кількість благодійних організацій в Україні у 2010-2012 роках та темпи їх змін

На Рис. 0.1 наведено, що на протязі 2010-2012 років кількість благодійних організацій (з кодом неприбутковості 05) становила, відповідно по роках, 7600 організацій у 2010 році, 8932 організації у 2011 році та 8283 організації у 2012 році. Темпи змін кількості організацій склали, відповідно, 17.5% у 2011 році та -7.3% (у відсотках до попереднього року). Це означає, що кількість благодійних організацій коливається в досить широких межах, а зміна знаку темпу змін показує відсутність явно вираженого постійного тренду.

На Рис. 0.2 наведено кількість благодійних організацій по областях України, а на Рис. 0.3 наведено кількість благодійних організацій по областях України за виключенням м. Києва (для наочності графіку)

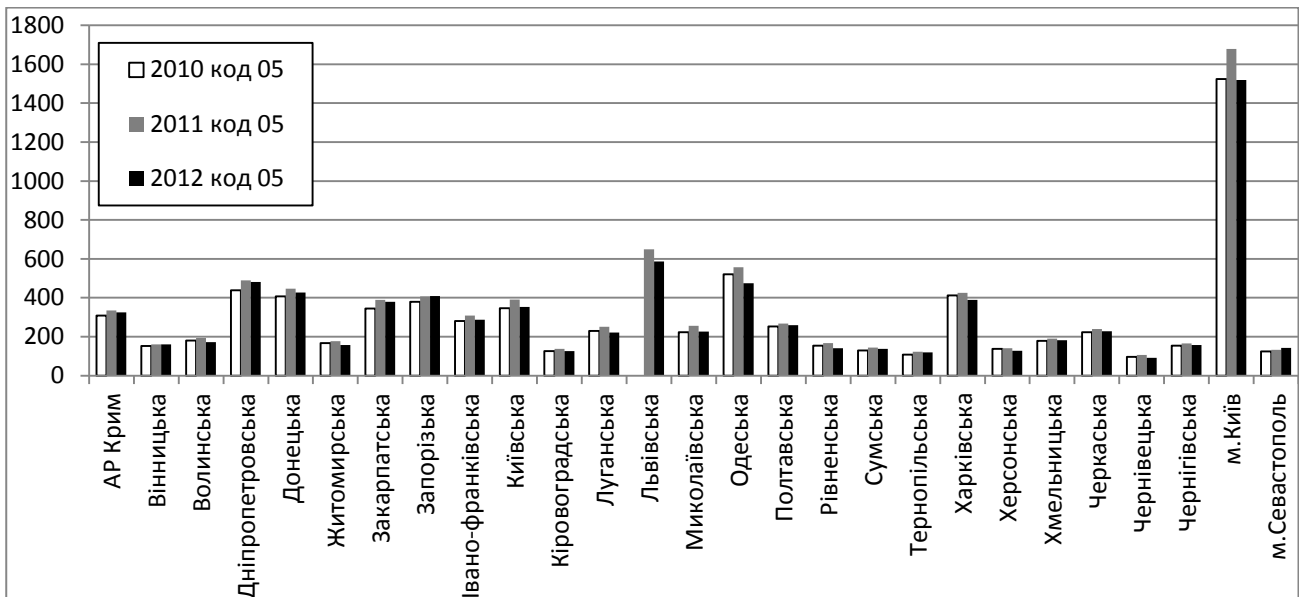

Рис. 0.2. Кількість благодійних організацій по областях України за період 2010-2012 років.

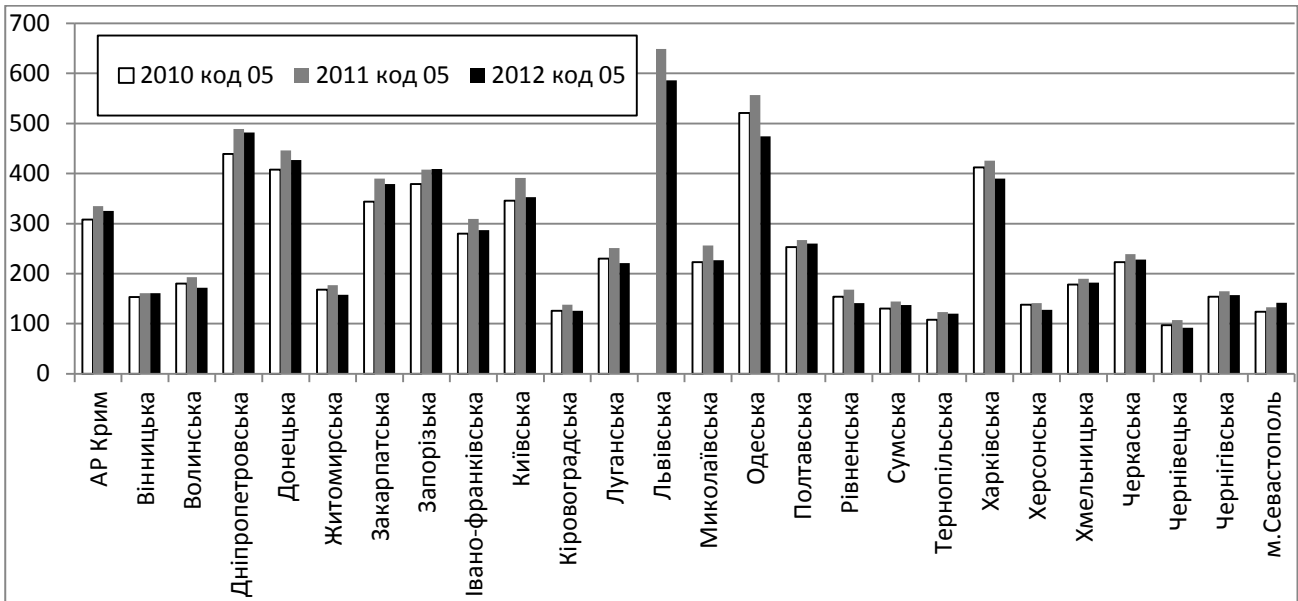

Рис. 0.3. Кількість благодійних організацій по областях України за період 2010-2012 років (за виключенням м. Києва)

З Рис. 0.2 та Рис. 0.3 можна зробити висновок, що абсолютна кількість благодійних організацій по областях України суттєвим чином різняться: від 1519 організацій у 2012 році у м. Києві до 92 організацій у 2012 році у Чернівецькій області.

Незаперечним лідером по абсолютній кількості благодійних організацій є столиця України – м. Київ, кількість благодійних організацій у якому перевищує кількість благодійних організацій наступної адміністративно-територіальної одиниці з найбільшою кількістю зареєстрованих благодійних організацій – Львівську обл. – практично у 3 рази. Примітка – в наданих нам даних Міністерства доходів і зборів України відсутні дані по Львівській області за 2010 рік.

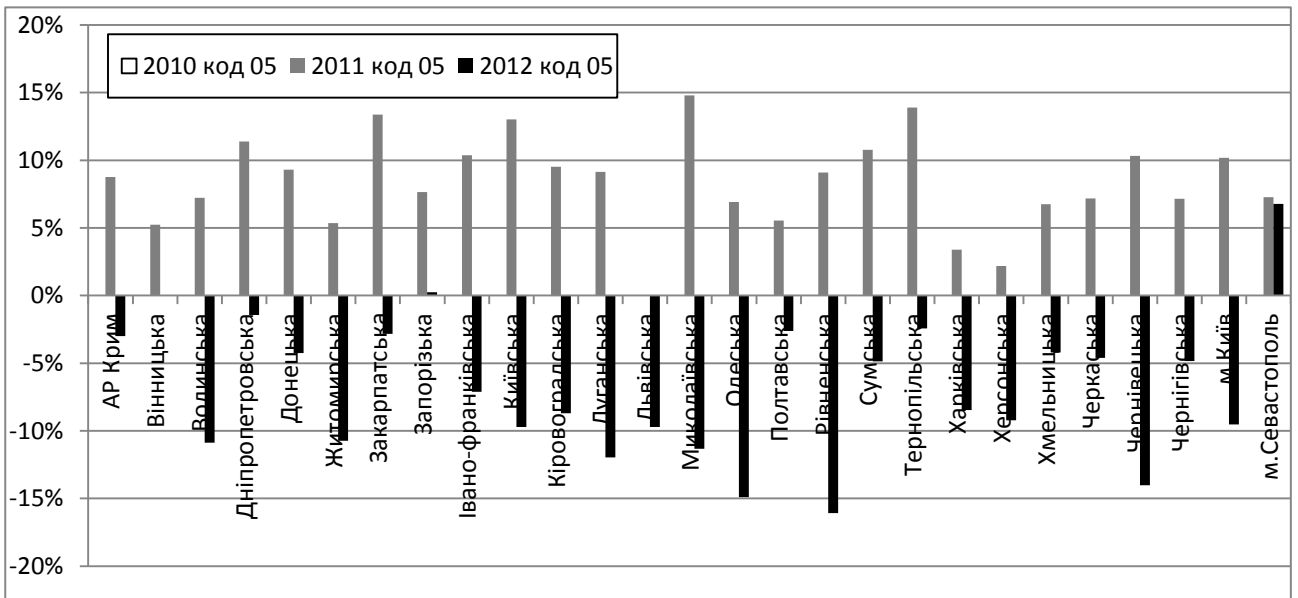

Рис. 0.4. Темпи змін кількості благодійних організацій по областях України в 2010-2012 роках до попереднього року

З Рис. 0.4 можна зробити висновок, що в цілому темпи змін кількості благодійних організацій по областях повторює річну динаміку кількості благодійних організацій по Україні, проте за виключенням Вінницької та Запорізької областей, в яких кількість благодійних організацій у 2012 році залишилась практично на тому ж рівні, що й у 2011 році, та за виключенням м. Севастополь, у якому за результатами 2012 року спостерігається збільшення кількості

благодійних організацій відносно 2011 року на 6.8%. Найбільші темпи збільшення кількості благодійних організацій у 2011 році спостерігалось у Миколаївській, Тернопільській, Закарпатській та Київській областях, а найбільші темпи скорочення кількості благодійних організацій у 2012 році спостерігались у Рівненській, Одеській та Чернівецькій областях.

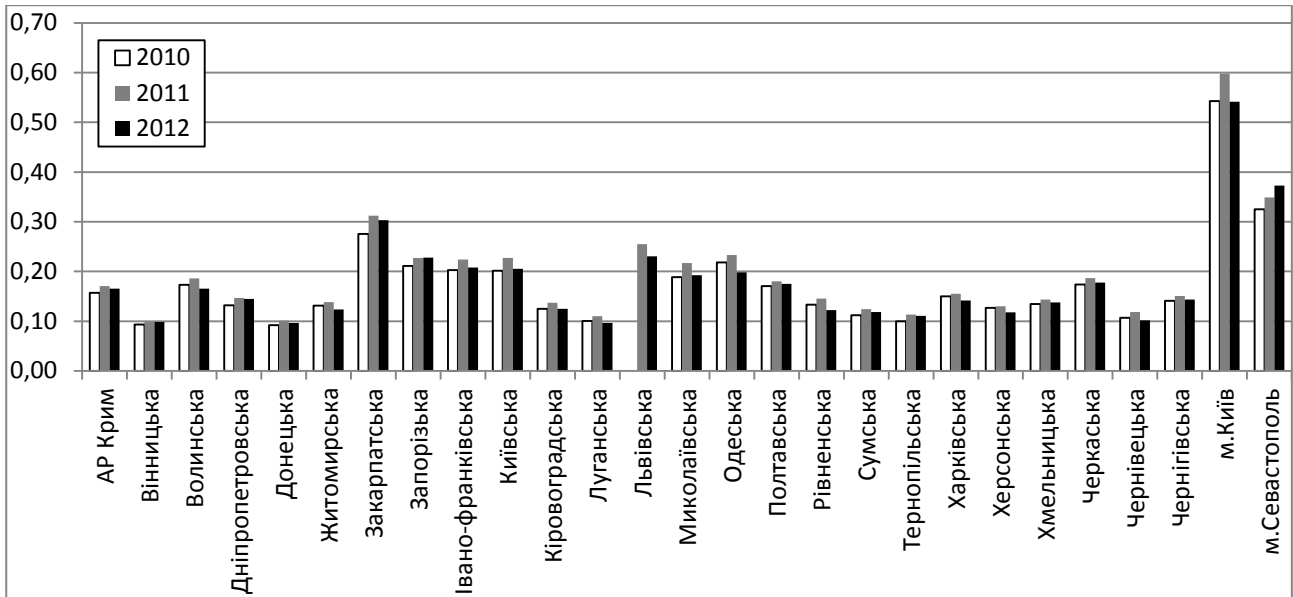

Рис. 0.5. Кількість благодійних організацій по областях України в 2010-2012 роках на 1000 середньорічної кількості населення, одиниць

Проте слід відмітити, що абсолютні дані щодо кількості благодійних організацій несуть вплив розміру відповідної адміністративно-територіальної одиниці (області).

Тому на Рис. 0.5 наведено обраховану кількість благодійних організацій за період 2010-2012 років на 1'000 середньорічної кількості населення, що дає можливість для коректного порівняння територіально-адміністративних одиниць за цим показником. Відповідно до цих даних найбільша кількість благодійних організацій на 1'000 середньорічного населення спостерігається в м. Києві – біля 0.6 на 1000 населення. Кількість благодійних організацій у м. Києві практично вдвічі більша за наступні за кількістю благодійних організацій на 1'000 населення адміністративно-територіальні одиниці – м. Севастополь (0.35) та Закарпатську область (0.31).

Для порівняння середній показник кількості благодійних організацій на 1'000 населення по Україні дорівнює 0.2 (станом на 2011 рік) з урахуванням м. Києва та 0.17 без урахування м. Києва. Це означає, що кількість благодійних організацій за 2011 рік по АР Крим (0.17) та Волинській (0.19), Закарпатській (0.31), Запорізькій (0.23), Івано-Франківській (0.22), Київській (0.23), Львівській (0.26), Миколаївській (0.22), Одеській (0.23), Полтавській (0.18), Черкаській (0.19) областях та м. Севастополь (0.36) дорівнює чи перевищує середній показник по Україні, а по Вінницькій (0.10), Дніпропетровській (0.15), Донецькій (0.10), Житомирській (0.14), Кіровоградській (0.14), Луганській (0.11), Рівненській (0.15), Сумській (0.12), Тернопільській (0.11), Харківській (0.15), Херсонській (0.13), Хмельницькій (0.14), Чернівецькій (0.12), Чернігівській (0.15) областях менше за середній показник по Україні за 2011 рік (0.17 – за винятком м. Києва). Аутсайдерами за цим показником виступають Вінницька (0.10), Донецька (0.10), Луганська (0.11) та Тернопільська (0.11) області.

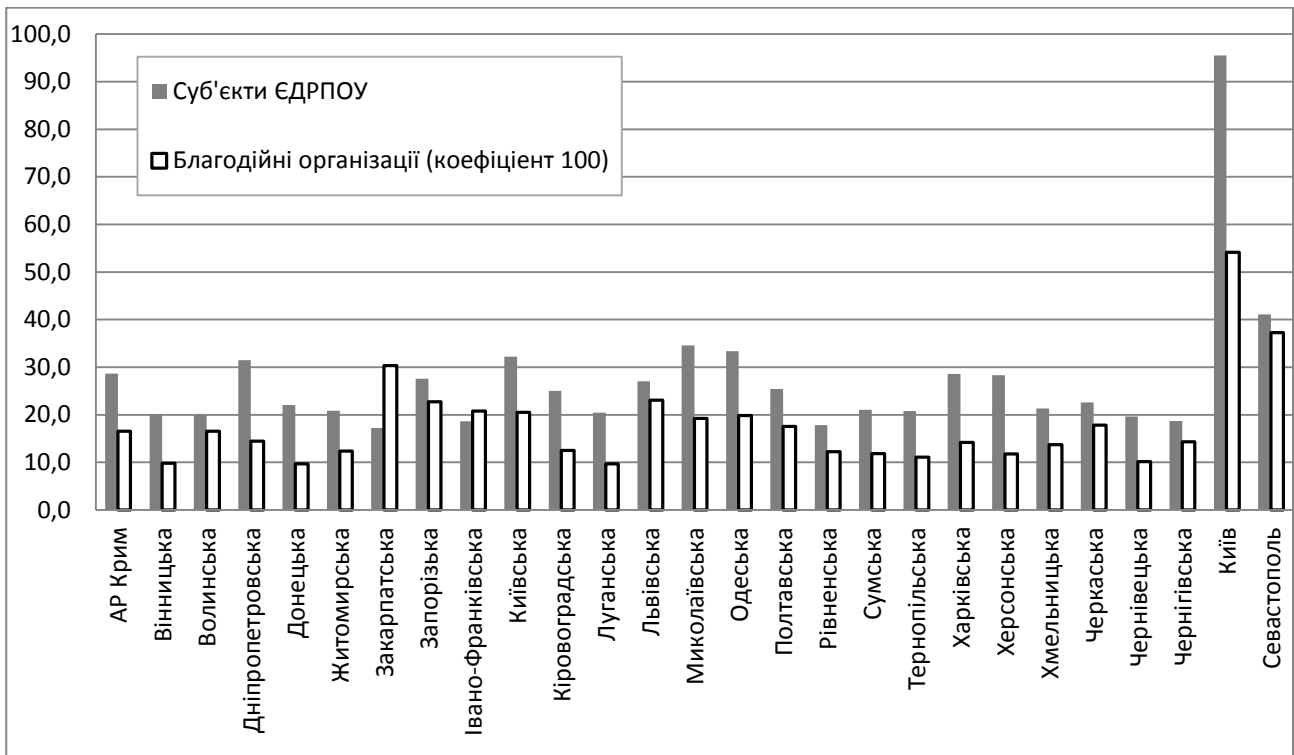

Рис. 0.6. Порівняння кількості суб'єктів ЄДРПОУ та кількості благодійних організацій (умовно збільшено у 100 разів) за областями України на 1000 середньорічного населення станом за 2012 рік

Необхідно відмітити, що між кількістю суб'єктів ЄДРПОУ та кількістю благодійних організацій по областях країни (Рис. 0.6) існує досить висока кореляція та коефіцієнт кореляції дорівнює 0.816. Тому можна припустити, що скоріш за все існує прямий кореляційний зв'язок між кількістю суб'єктів господарювання та кількістю благодійних організацій в межах територіально-адміністративних одиниць як результат загального стану бізнес- та адміністративного- клімату.

Щодо річних доходів благодійних організацій України, то дані Міністерства доходів і зборів України показують, що за період з 2010 по 2012 рік річні доходи благодійних організацій України наблизилась до 5 млрд. грн. і становлять 4732.8 млн. грн., з короткостроковим зменшенням на 4% у 2011 році відносно 2010 року з 4.5 млрд. грн. до 4.3 млрд. грн. та ростом біля 11% за період 2011-2012 роки до 4.7 млрд. грн. (Рис. 0.7).

Рис. 0.7. Річні доходи благодійних організацій за 2010-2012 роки (млн.грн.) та темпи їх змін до попереднього року (%)

Річні доходи благодійних організацій по адміністративно-територіальних одиницях України вкрай неоднорідні. Найбільші доходи припадають на столицю України - м.Київ. На Рис. 0.8 наведено річні доходи благодійних організацій по областях України (з урахуванням м. Києва), а на Рис. 0.9 наведено річні доходи благодійних організацій по областях України за виключенням м.Києва.

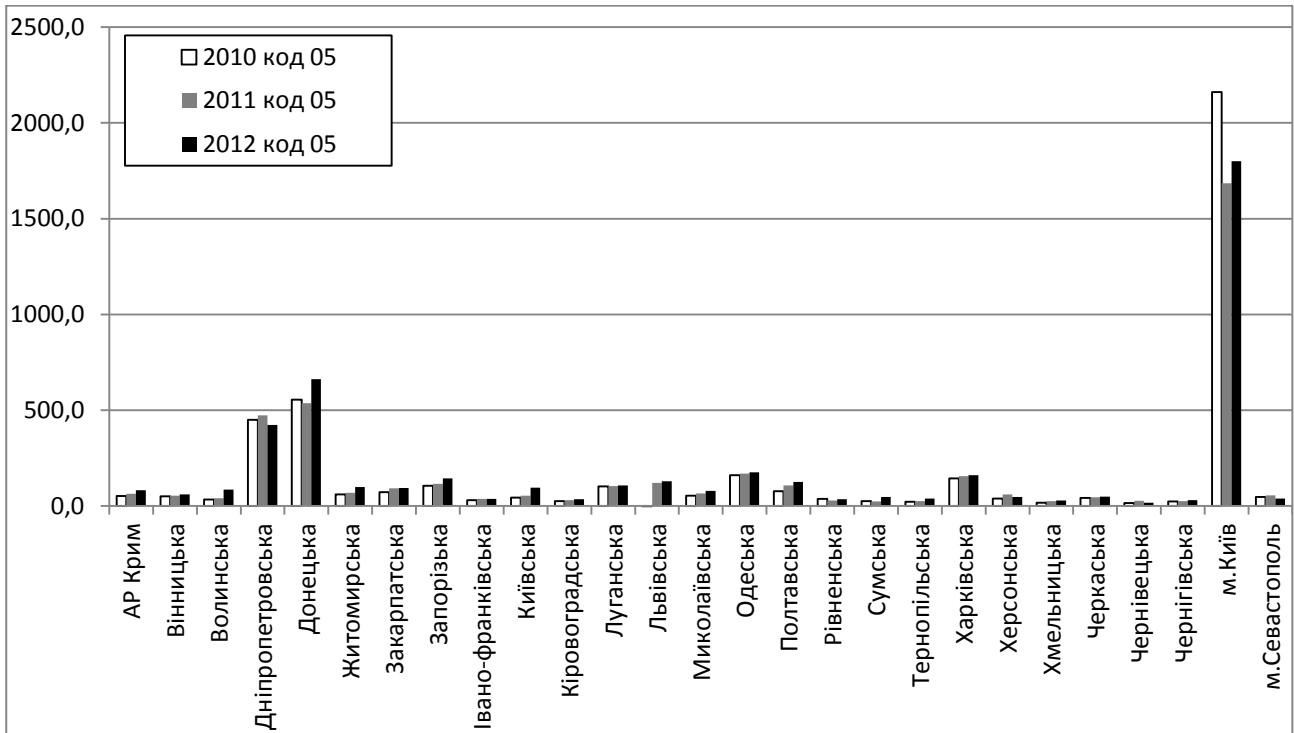

Рис. 0.8. Річні абсолютні доходи благодійних організацій по областях України, млн. грн.

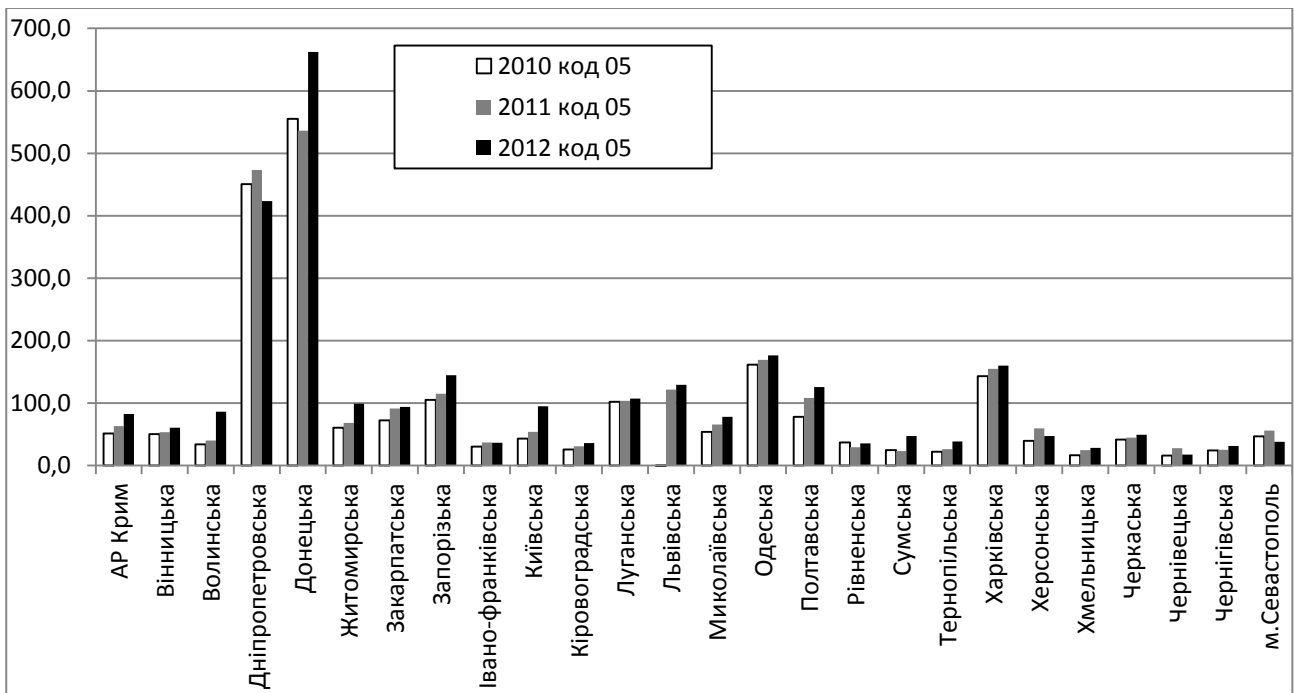

Рис. 0.9. Річні абсолютні доходи благодійних організацій по областях України за виключенням м.Києва, млн. грн.

Ці дані доводять, що в абсолютному вимірі найбільші річні доходи мають благодійні організації з м.Києва, які перевищують найближчі показники благодійних організацій Дніпропетровської

та Донецької областей практично у 4 рази. У свою чергу показники річних доходів благодійних організації Дніпропетровської та Донецької областей практично у 3 рази перевищують рівень річних доходів благодійних організацій інших адміністративно-територіальних одиниць України. Проте у відносному вимірі на 1000 населення картина дещо змінюється (Рис. 0.10 та Рис. 0.11).

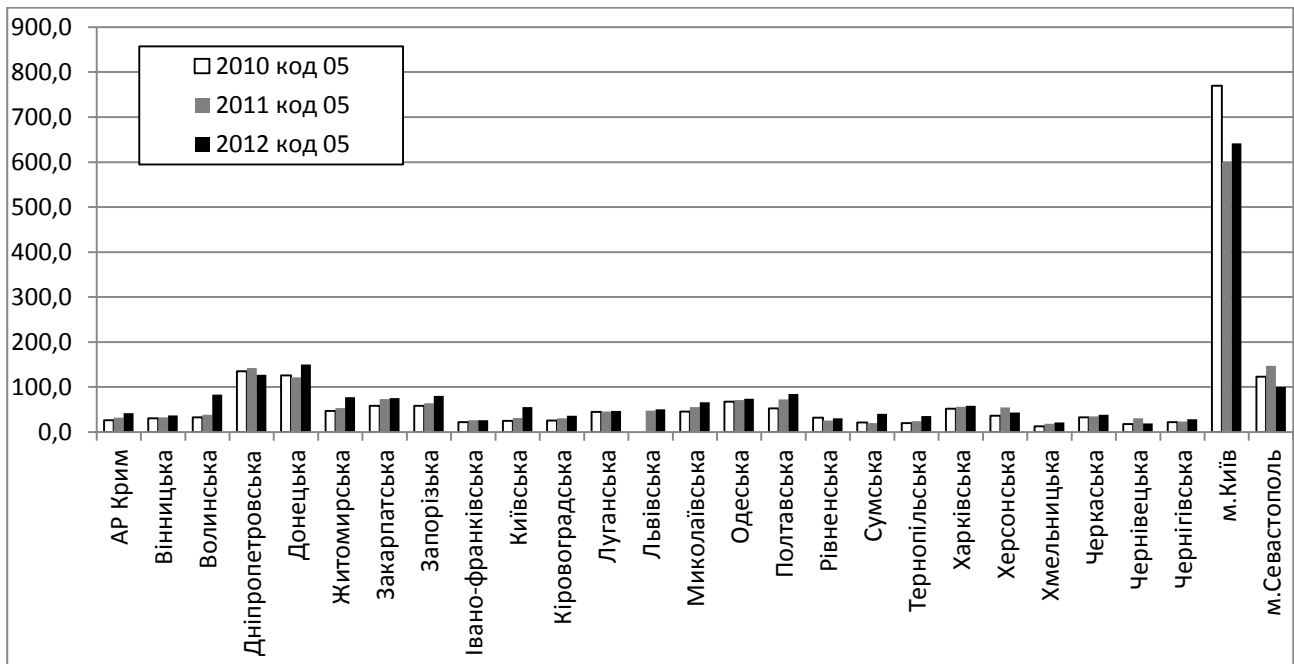

Рис. 0.10. Річні доходи благодійних організацій по областях України на 1000 середньорічного населення, тис. грн.

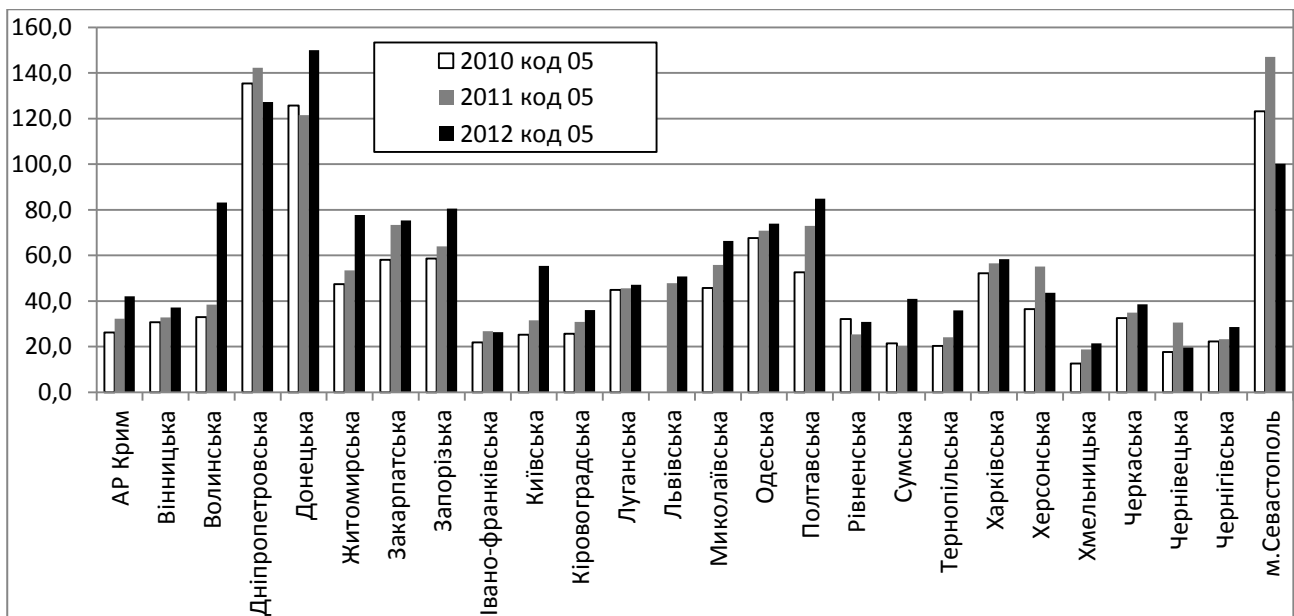

Рис. 0.11. Річні доходи благодійних організацій по областях України на 1000 середньорічного населення за виключенням м.Києва, тис. грн.

Річні доходи благодійних організацій по областях України на 1000 середньорічного населення показують, що найбільший рівень річних доходів спостерігається у благодійних організацій м. Києва з значним відривом від благодійних організацій інших областей (приблизно у 6 разів). Проте наступною групою благодійних організацій з найбільшими річними доходами на 1000 населення є благодійні організації Дніпропетровської, Донецької областей та м.Севастополь.

Найменший рівень річних доходів благодійних організацій на 1000 середньорічного населення у 2012 році демонструють організації Хмельницької та Чернівецької областей.

Темпи змін річних доходів благодійних організацій по областях України наведено на Рис. 0.12.

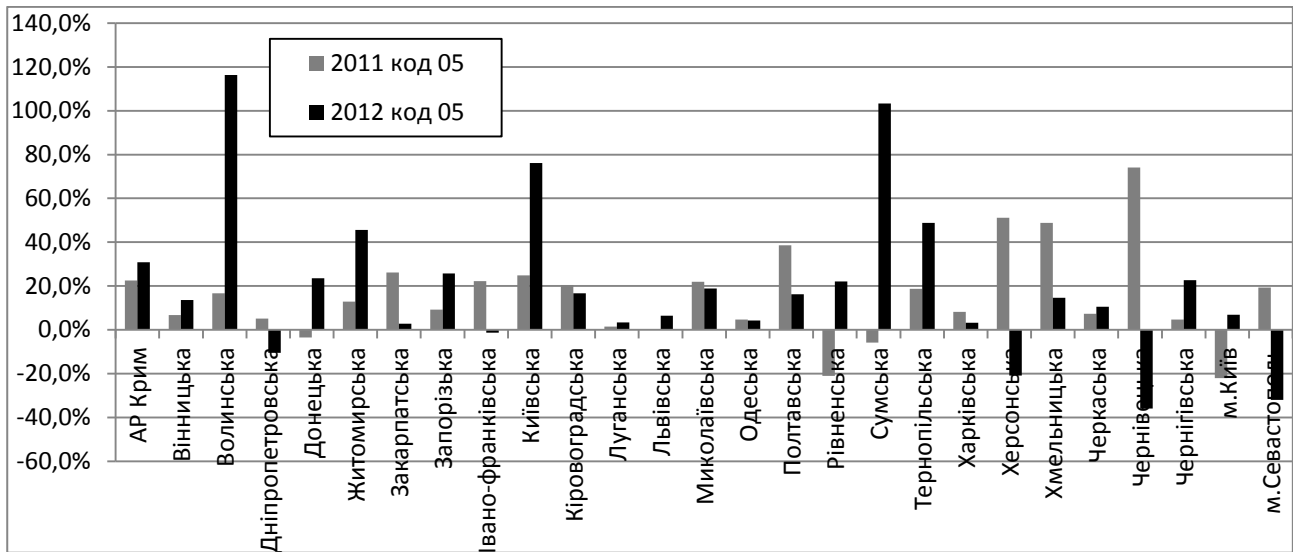

Рис. 0.12. Темпи змін річних доходів благодійних організацій по областях України до попереднього року, %

З Рис. 0.12 видно, що найбільші позитивні річні темпи річних доходів у 2012 році мають Волинська, Київська та Сумська області (116%, 76% та 103% відповідно). У 2012 році Дніпропетровська, Івано-Франківська, Херсонська, Чернівецька області та м. Севастополь мають негативні темпи річних доходів (-10%, -1%, -20%, -35% та -31% відповідно). Дніпропетровська, Донецька, Івано-Франківська, Рівненська, Сумська, Херсонська, Чернігівська області та міста Київ та Севастополь за період 2010-2012 роки мають зміну знаку темпів річних доходів до попереднього року. Донецька, Рівненська, Сумська та м. Київ цю зміну мають в бік покращення (з падіння до росту), інші – навпаки.

Річні витрати благодійних організацій України на проведення основної діяльності, за даними Міністерства доходів і зборів України, за період 2010-2012 рр. становили, відповідно, 4011.8 млн. грн. у 2010 році, 3787.9 млн. грн. у 2011 році та 4258.2 млн. грн. у 2012 році (Рис. 0.13). Це становить, відповідно, 93.6%, 91.5% та 91.8% від річного доходу благодійних організацій за відповідні роки.

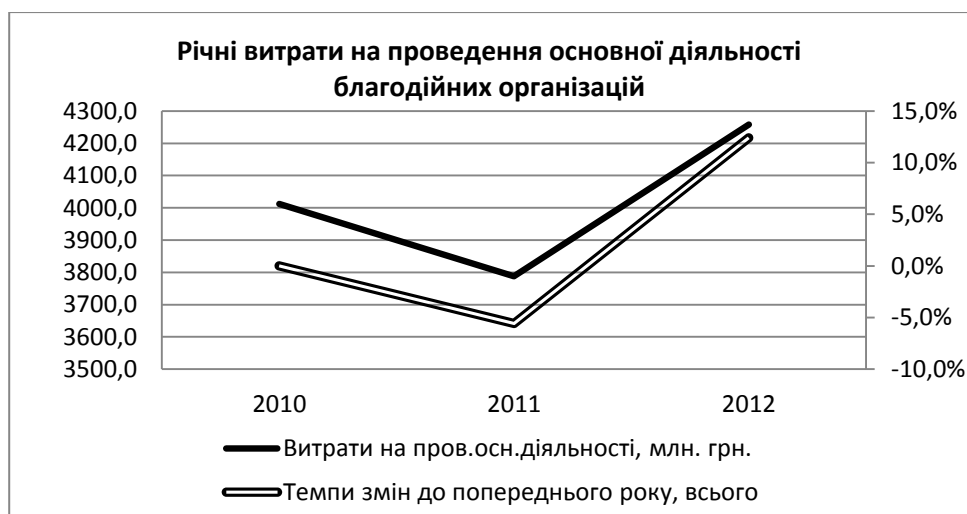

Рис. 0.13. Річні витрати благодійних організацій за 2010-2012 роки (млн.грн.) на проведення основної діяльності та темпи їх змін до попереднього року (%)

Складовою основної діяльності благодійних організацій є безпосередньо благодійна діяльність. Витрати на проведення благодійної діяльності, за даними Міністерства доходів і зборів України, за період з 2010 по 2012 рік збільшились з 2904 млн. грн. у 2010 році, до 3093 млн. грн. у 2011 році та досягли 3518 млн. грн. у 2012 році (Рис. 0.14).

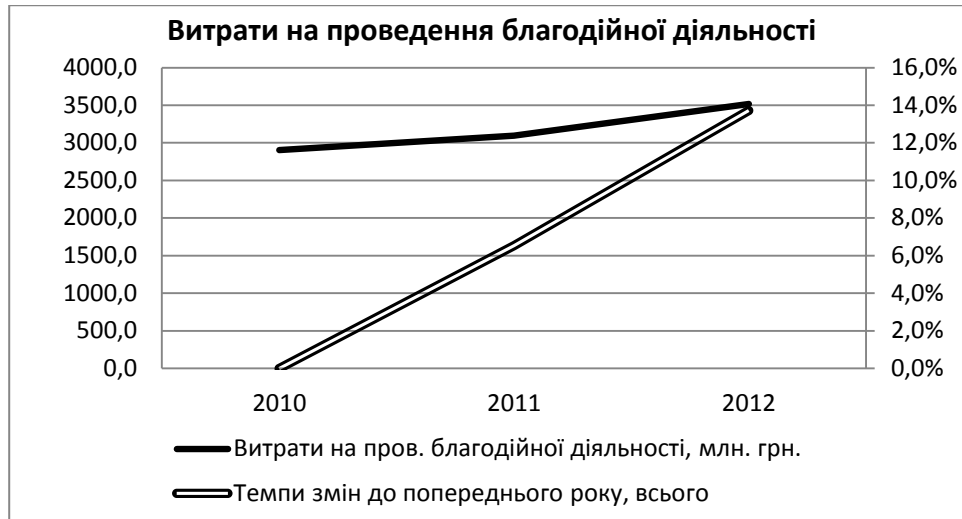

Рис. 0.14. Річні витрати благодійних організацій за 2010-2012 роки (млн.грн.) на проведення благодійної діяльності та темпи їх змін до попереднього року (%)

Протягом 2010-2012 років щорічні темпи змін в частині витрат на проведення благодійної діяльності практично подвоїлись з 6.5% у 2011 році (до 2010 року) до 13.7% у 2012 році (до 2011 року).

Слід окремо відмітити, що офіційні дані Міністерства доходів і зборів України значно відрізняються від результатів Національного рейтингу благодійників, що було оприлюднено на початку липня 2013 року^{6,7} і відповідно до якого у минулому [2012] році жителі України пожертвували на благі справи 580 млн. грн., хоча офіційні дані щодо річних доходів благодійних фондів складають 4636.7 млн. грн., що практично на порядок перевищує результати рейтингу.

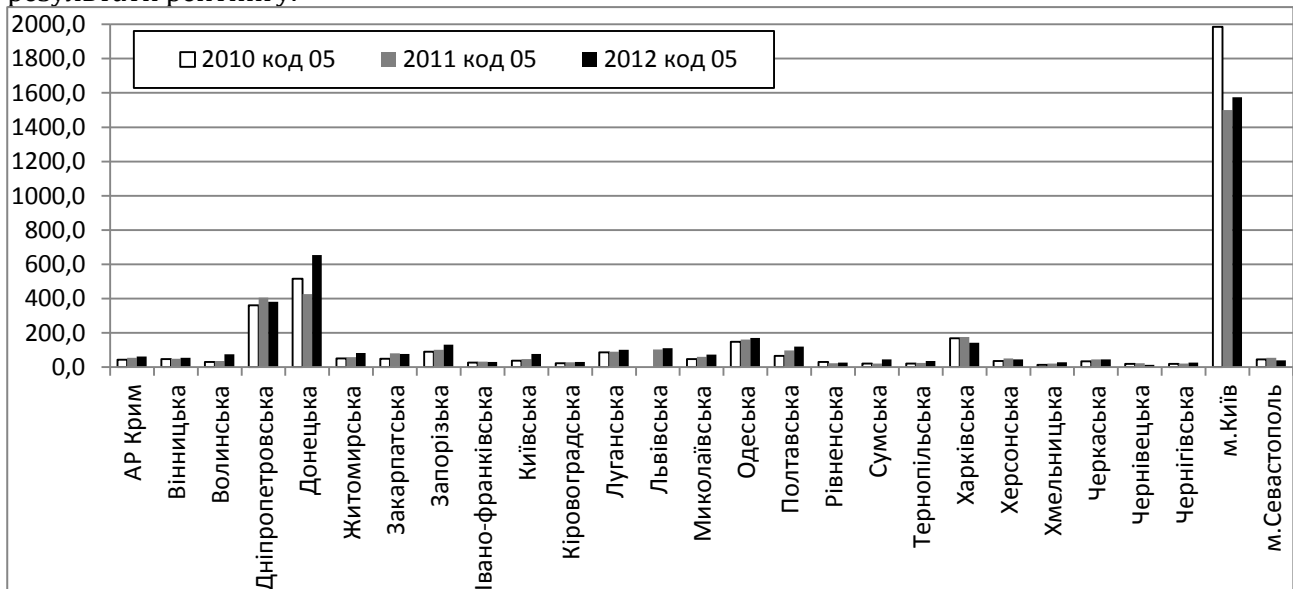

Рис. 0.15. Річні абсолютні витрати благодійних організацій по областях України за 2010-2012 роки на проведення основної діяльності (млн.грн.)

⁶ ІА «Телеграф», «Скільки денег украинцы отдают на благотворительность?», 07 липня 2013 року, <http://telegraf.com.ua/biznes/finansyi/648787-skolko-deneg-ukrainsyi-otdayut-na-blagotvoritelnost.html>

⁷ Національний рейтинг благодійників, <http://donator.org.ua/funds/>

На Рис. 0.15 наведено річні витрати благодійних організацій по областях України в абсолютному вимірі. На Рис. 0.16 надано цю інформацію за винятком даних по м.Києву. В абсолютному вимірі беззаперечно першість по розміру сумарних витрат належить столиці України – м.Києву. На наступних місцях – Донецька та Дніпропетровська області (детальні дані наведено у Додатку 2).

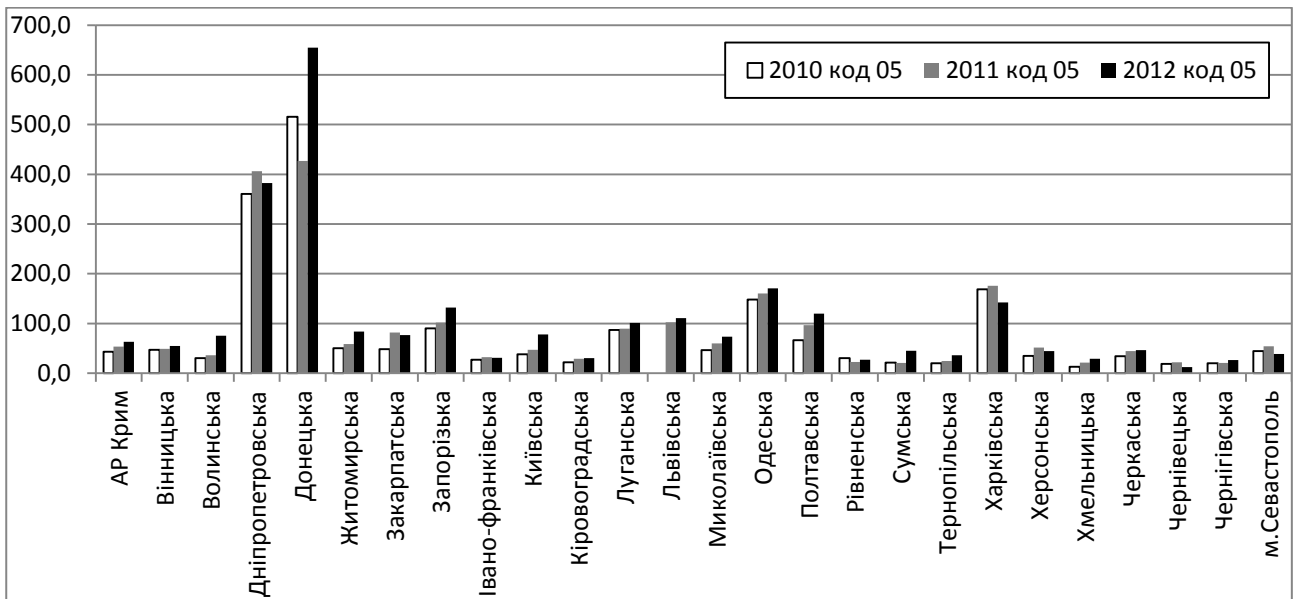

Рис. 0.16. Річні абсолютні витрати благодійних організацій по областях України (за винятком м.Києва) за 2010-2012 роки на проведення основної діяльності (млн.грн.)

Проте використання стандартного інструменту, який дозволяє оцінювати не абсолютний розмір витрат, а питомий розмір (у світі широко використовується показник – на 1000 наявного населення), дещо змінює пропорції між областями (Рис. 0.17 та Рис. 0.18).

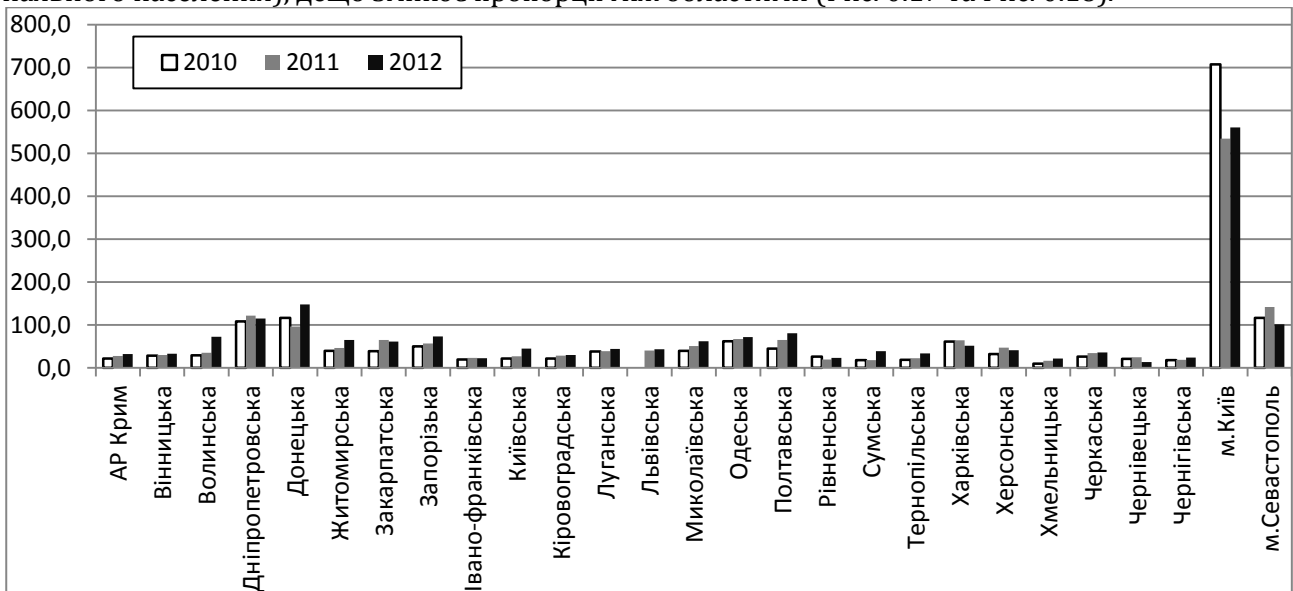

Рис. 0.17. Витрати благодійних організацій на основну діяльність на 1'000 населення по областям України, тис.грн.

Витрати благодійних організацій на основну діяльність на 1'000 населення по областях України показують, що лідером з практично семикратним перевищенням є столиця України – м.Київ. Проте на відміну від абсолютних показників питоми показники до другої групи включають також і м.Севастополь.

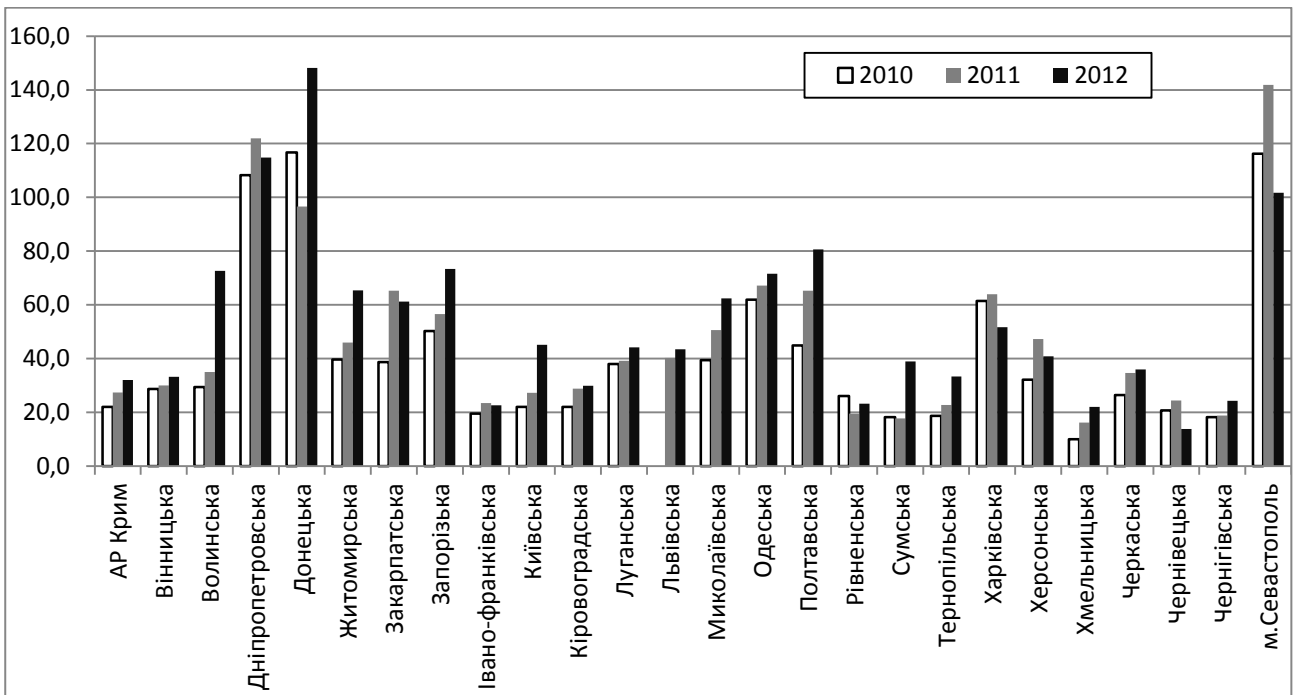

Рис. 0.18. Витрати благодійних організацій на основну діяльність на 1'000 населення по областям України за виключенням м.Києва, тис. грн.

Висновки

Наведена вище інформація дозволяє зробити оцінку впливу благодійних організацій до ВВП України (0.73% за даними Державної служби статистики України), проте ця частка за останні роки демонструє тенденцію падіння (з 1% у 2008 році). З одного боку це демонструє, що сектор благодійних організацій в основному сформовано і він справляє відносно чуттєвий вплив на національну економіку. З іншого боку ці показники нижче ніж в Росії (в середньому 1.2% ВВП), і нижче інших країн світу (наприклад, частка некомерційного сектора у ВВП в Угорщині - 2,8%, в Колумбії - 2,1% в Нідерландах - 15,8%, в США - 7,5%). Причина такого відставання рядом аналітиків вбачається у тому, що недержавні постачальники суспільно значущих послуг практично не залучаються до реалізації державних (муніципальних) замовлень.

Показники розвитку сектору благодійних організацій по областях України демонструють значну різницю між областями. В вимірі показників на 1000 населення лідером по кількості благодійних організацій, розміру річного доходу та витрат на основну діяльність виступає столиця України – м.Київ. На другому місці група з 3-х учасників – Донецька, Дніпропетровська області та м.Севастополь.

ДОДАТКИ

Додаток 1. Лист-запит до Міністерства доходів і зборів України

НАРОДНИЙ ДЕПУТАТ УКРАЇНИ

Ляпіна Ксенія Михайлівна

Верховна Рада України, 01008, м. Київ, вул. Грушевського, 5, тел.: 255-91-44, факс: 255-92-21

E-mail: liapina.kseniia@rada.gov.ua

"ЛБ" квітень 2013р. № *4/49-13*

Міністру доходів і зборів України

Клименку О.В.

04655, м. Київ-53, Львівська площа, 8

Шановний Олександр Вікторовичу!

Прошу Вас для виконання обов'язків та функцій народного депутата України щодо формування державної економічної політики, у тому числі у сфері благодійництва та оцінки та моніторингу діяльності благодійних організацій, що необхідно для вироблення рекомендацій по коригуванню відповідної державної політики, у визначений законодавством термін надати в електронному вигляді на мою адресу наступну інформацію щодо стану сектору благодійних організацій та їх впливу на економіку України за період з 2004 до 2012 років (з розбивкою по кожному року):

- Кількість благодійних організацій, зареєстрованих по Україні - загалом та окремо по областях (ознака неприбутковості з 0005 по 0008 та 0014 – по кожній групі неприбутковості окремо)
- Річні доходи неприбуткових установ (організацій), що включені до Реєстру неприбуткових відповідно до абзацу «б» підпункту 7.11.1 пункту 7.11 статті 7 (ознака неприбутковості з 0005 по 0008 та 0014 – по кожній окремо) по Україні загалом та по областях;
- Загальні суми профінансованих витрат неприбуткових установ (організацій) (ознака неприбутковості з 0005 по 0008 та 0014 – по кожній окремо) по Україні загалом та по областях зокрема;
- Загальні суми витрат, що здійснювались неприбутковими установами (організаціями) (ознака неприбутковості з 0005 по 0008 та 0014 – по кожній окремо) для виконання статутних завдань (проведення основної діяльності) по Україні загалом та по областях зокрема;
- Загальні суми витрат, що здійснювались неприбутковими установами (організаціями) (ознака неприбутковості з 0005 по 0008 та 0014 – по кожній окремо) для виконання статутних завдань (проведення *благодійної* діяльності) по Україні загалом та по областях зокрема;
- Загальні суми витрат, що здійснювались неприбутковими установами (організаціями) (ознака неприбутковості з 0005 по 0008 та 0014) для виконання статутних завдань (проведення *екологічної* діяльності) по Україні загалом та по областях зокрема;

- Загальні суми витрат, що здійснювались неприбутковими установами (організаціями) (ознака неприбутковості з 0005 по 0008 та 0014) для виконання статутних завдань (проведення *оздоровчої* діяльності) по Україні загалом та по областях зокрема;
- Загальні суми витрат, що здійснювались неприбутковими установами (організаціями) (ознака неприбутковості з 0005 по 0008 та 0014) для виконання статутних завдань (проведення *освітньої* діяльності) по Україні загалом та по областях зокрема;
- Загальні суми витрат, що здійснювались неприбутковими установами (організаціями) (ознака неприбутковості з 0005 по 0008 та 0014) для виконання статутних завдань (проведення *аматорсько-спортивної* діяльності) по Україні загалом та по областях зокрема;
- Загальні суми витрат, що здійснювались неприбутковими установами (організаціями) (ознака неприбутковості з 0005 по 0008 та 0014) для виконання статутних завдань (проведення *просвітньої* діяльності) по Україні загалом та по областях зокрема;
- Загальні суми витрат, що здійснювались неприбутковими установами (організаціями) (ознака неприбутковості з 0005 по 0008 та 0014) для виконання статутних завдань (проведення *культурної* діяльності) по Україні загалом та по областях зокрема;
- Загальні суми витрат, що здійснювались неприбутковими установами (організаціями) (ознака неприбутковості з 0005 по 0008 та 0014) для виконання статутних завдань (проведення *наукової* діяльності) по Україні загалом та по областях зокрема.

Про результати розгляду звернення прошу Вас повідомити мене особисто у встановлений законодавством 10-денний термін.

Заздалегідь дякую Вам.

*Адреса для надання відповіді: liapina.kseniia@rada.gov.ua. Тел: +380 44 255 91 44
Контактна особа для уточнень: Ляпін Дмитро, +380 44 229 59 98*

З повагою

К.М. Ляпіна

Додаток 2. Таблиця даних від Міністерства доходів і зборів України (витяг)

№	Назва області	Кількість організацій			Річні доходи, млн. грн.			Витрати на пров. основної діяльності, млн. грн.		
		2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012
1	АР Крим	308	335	325	49.9	62.4	71.4	43.4	53.8	62.9
2	Вінницька	153	161	161	49.6	52.6	58.5	47.0	49.2	54.5
3	Волинська	180	193	172	34.4	39.7	81.9	30.5	36.4	75.4
4	Дніпропетровська	439	489	482	376.2	423.9	396.3	360.5	406.0	382.2
5	Донецька	408	446	427	537.3	469.4	689.3	516.0	426.6	654.7
6	Житомирська	168	177	158	59.7	68.0	92.7	50.6	58.8	83.5
7	Закарпатська	344	390	379	54.9	87.6	93.3	48.4	81.6	76.4
8	Запорізька	379	408	409	99.1	111.2	140.6	90.2	101.7	131.7
9	Івано-франківська	280	309	287	28.9	35.0	33.6	26.9	32.3	31.2
10	Київська	346	391	353	42.7	51.5	83.9	37.9	46.8	77.7
11	Кіровоградська	126	138	126	24.2	31.4	33.8	22.2	29.0	30.1
12	Луганська	230	251	221	95.1	97.5	109.0	86.6	89.4	100.8
13	Львівська		649	586	0.0	110.6	127.7	0.0	102.3	110.7
14	Миколаївська	223	256	227	49.6	63.1	77.5	46.5	59.8	73.7
15	Одеська	521	557	474	159.5	173.5	183.4	148.0	160.5	170.9
16	Полтавська	253	267	260	74.5	103.7	127.3	66.6	96.8	119.5
17	Рівненська	154	168	141	34.6	24.8	32.6	30.1	22.6	26.8
18	Сумська	130	144	137	22.7	22.7	47.6	21.1	20.5	45.1
19	Тернопільська	108	123	120	22.0	26.5	37.8	20.3	24.7	36.1
20	Харківська	412	426	390	181.4	191.4	157.8	168.9	175.9	142.2
21	Херсонська	138	141	128	38.6	55.0	49.2	34.9	51.3	44.4
22	Хмельницька	178	190	182	16.7	26.1	34.8	13.2	21.5	29.2
23	Черкаська	223	239	228	37.2	46.5	49.4	33.9	44.4	46.1
24	Чернівецька	97	107	92	20.5	23.9	14.9	18.7	22.1	12.6
25	Чернігівська	154	165	157	23.4	24.8	30.7	19.9	20.6	26.6
26	м.Київ	1524	1679	1519	2108.5	1663.6	1741.1	1985.1	1499.6	1574.4
27	м.Севастополь	124	133	142	46.0	54.9	40.7	44.3	54.0	38.8
	Всього:	7600	8932	8283	4287.0	4141.5	4636.7	4011.8	3787.9	4258.2